

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ОДЕСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів

РЕФЕРАТ

**кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 8.07072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Державні та муніципальні фінанси»
за темою:
«Доходи місцевих бюджетів в сучасних умовах»**

Виконавець

студент фінансово- економічного факультету
Харитонов Роман Вадимович

Науковий керівник

к.е.н., ст. викладач
(науковий ступінь, вчене звання)

Кир'язова Тетяна Олександрівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

Одеса 2018

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

В сучасних умовах нестабільної політичної та економічної ситуації в Україні актуальною є проблема фінансового забезпечення органів місцевого самоврядування. Адже місцеві бюджети є важливою складовою системи державного регулювання економіки та чинником економічного розвитку. Головною проблемою ефективного функціонування місцевих бюджетів є формування достатньої дохідної бази.

Дохідна база місцевих бюджетів відіграє особливу роль у бюджетній системі держави, оскільки вони є важливим інструментом фінансового регулювання. За допомогою неї виконується фіскальна функція бюджету та відбувається перерозподіл частини ВВП України. Стабільна дохідна база місцевих бюджетів сприяє розвитку територій. За рахунок коштів місцевих бюджетів фінансуються різні цільові програми, насамперед соціальні. За їх допомогою впроваджуються у життя більшість загальнодержавних програм, пов'язаних з розвитком господарської і соціальної інфраструктури регіону. Стан дохідної частини місцевих бюджетів повністю відображає політику органів місцевого самоврядування і є основним інструментом у її реалізації.

Діюча система формування доходів бюджетів України характеризується низьким рівнем частки власних доходів місцевих бюджетів. Тому реальні фінансові можливості місцевих органів влади значно обмежуються.

Актуальність питання формування дохідної частини місцевих бюджетів пов'язана із змінами, які відбуваються протягом останніх чотирьох років. У зв'язку з цим постає нагальна потреба у поглибленому дослідженні особливостей формування доходів місцевих бюджетів та обґрунтуванні рекомендацій щодо виявлення резервів зростання дохідної частини місцевих бюджетів, запровадження механізму зацікавленості органів місцевого самоврядування у розбудові інноваційної економіки.

Дослідження теоретичних основ формування доходів місцевих бюджетів розглядались у працях багатьох вітчизняних вчених. Питання вдосконалення механізмів формування місцевих бюджетів знайшли відображення у роботах

вітчизняних науковців, зокрема: О. Філімонова, О. Василика, О. Підхомного, О. Кириленко, М. Кульчицького, О. Журби, В. Письменного, К. Павлюк, Ю. Пасічника, С. Юрія та ін.

Об'єктом дослідження є процес формування доходної частини місцевих бюджетів України.

Предметом дослідження є економічні відносини, що виникають у процесі формування доходної частини місцевих бюджетів України.

Метою роботи є дослідження особливостей формування доходної частини місцевих бюджетів та розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення системи формування доходної бази місцевих бюджетів.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати наступні завдання:

- визначити економічну сутність, значення та роль доходів місцевих бюджетів;
- розглянути класифікації та особливості формування доходної частини місцевих бюджетів;
- визначити проблеми формування доходної частини місцевих бюджетів України;
- провести моніторинг формування доходної частини місцевих бюджетів України за період з 2013 по 2017 рр.;
- визначити роль міжбюджетних трансфертів у формуванні доходної частини місцевих бюджетів;
- проаналізувати виконання доходної частини місцевих бюджетів міста Одеси за період з 2013 по 2017 рр.;
- дослідити зарубіжний досвід формування доходної бази місцевих бюджетів;
- запропонувати напрями збільшення доходної частини місцевих бюджетів.

Для проведення дослідження та досягнення поставленої мети були використані методи системного аналізу – для розкриття процесів формування доходної частини місцевих бюджетів, методи конкретного й абстрактного – для вивчення організації і порядку формування доходів місцевих бюджетів, зокрема чинників, що впливають на них, методи аналізу різних показників, за рахунок

яких відбуваються надходження до місцевих бюджетів, статистичних порівнянь даних за останні 5 років, графічних зображень планових та фактичних показників, а також аналіз рядів динаміки.

Інформаційною базою дослідження є публікації вітчизняних вчених, матеріали наукових конференцій та досліджень, нормативно-законодавчі акти, звіти та аналітичні матеріали, офіційні матеріали Міністерства фінансів України, Державного казначейства України, Державної служби статистики України, звітні дані Департаменту фінансів ОДА.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в можливості використання пропозицій і рекомендацій, які допоможуть оптимізувати процес формування дохідної частини місцевих бюджетів України.

Апробація результатів дослідження. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра прийнято участь у студентській науково-практичній конференції фінансово-економічного факультету «Світ фінансів: сучасні виклики», 1-2 листопада 2018 року. Тема доповіді : «Роль місцевих податків і зборів у формуванні доходів місцевих бюджетів».

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Обсяг дипломної роботи складає 106 аркуш, містить 15 таблиць, 16 рисунків, 84 використаних джерела.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні засади формування дохідної частини місцевих бюджетів**» – досліджено економічну сутність доходів місцевих бюджетів; розкрито теоретичні засади формування доходів місцевих бюджетів; розглянуто основи класифікації доходів місцевих бюджетів; досліджено сучасний стан та проблеми формування дохідної частини місцевих бюджетів України.

У другому розділі «**Моніторинг формування дохідної частини місцевих бюджетів за 2013-2017 рр**» – здійснено моніторинг формування дохідної частини місцевих бюджетів України за період з 2013 по 2017 рр; проаналізовано виконання дохідної частини місцевих бюджетів міста Одеси за період з 2013 по 2017 рр.; досліджено роль міжбюджетних трансфертів у формуванні дохідної частини бюджету.

У третьому розділі «**Напрями вдосконалення системи формування дохідної бази місцевих бюджетів**» – досліджено можливості забезпечення умов для запровадження іноземного досвіду формування доходів місцевих бюджетів та перспективи його адаптації в Україні; розглянуто стратегічні напрями вдосконалення процесу формування доходів місцевих бюджетів у сучасних умовах.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1) Доходи місцевих бюджетів виконують особливу роль у кожній унітарній країні, тому що вони є фінансовою основою місцевого самоврядування. Вони займають важливе місце не тільки у бюджетній системі країни, але й в економічній системі в цілому, їх роль та значення безпосередньо зумовлені типом конкретної економічної системи, обраними державою метою та пріоритетними напрямами соціально-економічного розвитку суспільства.

2) Якісне та своєчасне планування доходів місцевих бюджетів впливає на обґрунтованість показників соціально-економічного розвитку країни та її адміністративно-територіальних одиниць.

3) У нинішніх умовах фінансової скрути лунає багато дорікань про начебто надмірне податкове навантаження в Україні. Водночас порівняльний аналіз податкової системи нашої держави та більшості розвинутих країн і тих, які пройшли ринкову трансформацію економіки, засвідчує що це зовсім не так. Рівень податкового одержавлення ВВП України відповідає його середнім показникам у світі та Європі. Податкові ставки теж не створюють надмірного навантаження. Так, за кордоном вони здебільшого вищі, ніж в Україні, а щодо прибуткових податків, використовується переважно прогресивна шкала оподаткування. Виняток становить єдиний соціальний внесок, ставка якого справді майже вдвічі вища за прийнятий у світі рівень, але на те є об'єктивні причини, пов'язані зі збереженням солідарної пенсійної системи.

4) Зважаючи на низку проблем, слід виокремити ключові напрямки удосконалення надходжень доходів місцевих бюджетів:

- посилити контроль за обліком об'єктів власності;
- дозволити місцевим органам встановлювати нові економічно обґрунтовані неподаткові платежі;
- запровадження автоматичної системи індексації розміру податків з жорсткими ставками (передусім, стосовно єдиного податку);
- посилення контролю за об'єктами нарахування податку на нерухоме майно;
- створення механізму, який би стимулював до сплати податків суб'єктів господарювання;
- втілення принципу публічності та прозорості у житті, щоб кожен громадянин міг слідкувати за рухом бюджетних коштів;

Реальне втілення перелічених заходів уможливить розширення дохідної частини місцевих бюджетів.

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи,

Харитонов Р.В. «Доходи місцевих бюджетів в сучасних умовах», кваліфікаційна робота
на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності
«Фінанси, банківська справа та страхування»
за магістерською програмою «Державні та муніципальні фінанси»,
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2018 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження є теоретичні та практичні аспекти формування доходної частини місцевих бюджетів України.

У роботі розглянуто доходи місцевих бюджетів як основи фінансової бази органів місцевого самоврядування. Проведено критичний аналіз наявних підходів до визначення категорії «доходи місцевих бюджетів». Досліджено практику формування доходів місцевих бюджетів в Україні за аналізований період 2013–2017 рр. Визначено проблеми формування доходів місцевих бюджетів. Запропоновано напрями їх вирішення.

Проаналізовано роль доходної частини місцевих бюджетів, міжбюджетних трансфертів, та зарубіжний досвід у формуванні доходів місцевих бюджетів України.

Визначено проблеми формування бази доходів місцевого самоврядування. Запропоновано можливі шляхи вирішення проблем формування бази доходів місцевих бюджетів з вимогами сучасності.

Ключові слова: місцеві бюджети, доходи місцевих бюджетів, доходна база, органи місцевого самоврядування, податкові надходження, міжбюджетні трансферти, неподаткові надходження.

ANNOTATION

qualification work,

Kharytonov Roman «Revenues of local budgets in modern conditions»,
thesis for Master degree in specialty
072 «Finance, Banking and Insurance» under the program
«State and municipal finances»,
Odessa National Economic University
Odessa, 2018

Master's qualification work consists of three sections. The object of the research is theoretical and practical aspects of forming the revenue part of the local budgets of Ukraine.

The paper considers the revenues of local budgets as the basis of the financial base of local self-government bodies. A critical analysis of available approaches to the definition of "local budget revenues" category has been conducted. The practice of formation of incomes of local budgets in Ukraine for the analyzed period of 2013-2017 has been investigated. Problems of forming of incomes of local budgets have been determined. Directions of their solution are offered.

The role of revenue part of local budgets, intergovernmental transfers, and foreign experience in the formation of revenues of local budgets of Ukraine is analyzed.

The problems of forming the base of local self-government revenues are determined. Possible ways of solving problems of forming the base of local budget revenues with the requirements of the present are proposed.

Keywords: local budgets, local budget revenues, revenue base, local government bodies, tax revenues, intergovernmental transfers, non-tax revenues.